

מלאכת מוחק

בעוגיות, אותיות וציורים

מרדכי רמז שסט

נשאל לרבינו מאיר על עוגות התינוקות שכותבין עליהן האותיות ותיבות, איך אוכלים אותם התינוקות ... איסורא דרבנן איכא, ובתינוק אין לחוש, דקטן אוכל נבלות אין בית דין מצווין עליו להפרישו, היכא דלא ספינן ליה בידים.

שוע"ר סי' רסט

ג שלא אסרו להאכילו איסור בידים, אלא כשהמאכל אסור מצד עצמו, כגון טרפה וכיוצא בה, אבל כשהמאכל מותר מחמת עצמו אלא שהוא זמן האסור באכילה, מותר להאכיל לקטן, שהרי מאכילים הקטנים ביום הכיפורים אפילו קטן שאין בו חשש סכנה אם יתענה.

שוע"ר סי' שא

כא הבנים יוצאין בזגין ... בכסותם ... אבל אם יש בהם עינבל העשוי להשמיע קול, אסורים ללבשם בשבת ... ואף על פי שכאן עושה זאת הקטן, ואין אנו מצווים להפריש הקטן מחלול שבת, מכל מקום אסור ליתן לו מלבוש זה שהזוג ארוג בו, שהרי זה כמאכילו איסור בידים עיין סי' שמ"ג.

רמ"א סי' שמ

ג אסור לשבור עוגה שכתוב עליה כמין אותיות, אע"פ שאינו מכוין רק לאכילה, דהוי מוחק.

מ"א שם ס"ק ו

ו כמין אותיות, צ"ע דאם כן אפילו כתובין עליו צורות יהא אסור, דהא הצר צורה חייב, ואם כן המוחקה נמי חייב, וצ"ע.

כתב הר"ש לוי סי' נ"ז ... דדוקא כשכותבין על העוגות אותיות מדבר אחר, אבל כשהכתיבה היא מהעוגה עצמה בדפוס או בידים שרי, ולכן אוכלים העוגות שיש עליהם ציורים עכ"ל, וצ"ע.

שוע"ר סי' שמ

ז הכותב, והמוחק על מנת לכתוב במקום שמחק, מאבות מלאכות הן, שכן היו כותבין על קרשי המשכן לסימן לידע איזה בן זוגו. ופעמים שטעה והיה מוחק מה שכתב וחוזר וכותב במקומו. אבל למחוק שלא על מנת לכתוב לא היה במשכן ... ומדברי סופרים אסור אפילו למחוק שלא על מנת לכתוב.

ולכן אסור לשבור עוגה שעשו עליה כמין אותיות, אע"פ שאינו מכוין רק לאכילה, מפני שהוא מוחק. אבל מותר ליתנה לתינוק לפי שקטן העושה להנאתו אין צריך להפרישו כמ"ש בסי' שמ"ג.

ז הקורע על העור כתבנית כתב, חייב, שהרי חקיקה היא בכלל כתיבה.

י הרושם רשמים וצורות בשטר וכיוצא בהם כדרך שהציירים רושמים חייב משום תולדת כותב. וכן המוחקה.

שוע"ר סי' שמג

ה וכל זה לענין להפרישו מאיסור אבל לספות לו איסור בידים אסור לכל אדם מן התורה אפילו אינו בר הבנה כלל, שנאמר לא תאכלום, ופירשו חכמים לא תאכלום לקטנים, ואפילו דברים האסורים מדברי סופרים אסור להאכילו, אפילו הוא צריך לכך

י מותר ... ליתן לתינוק עוגה שכתובים עליה אותיות שאסור לאכלה בשבת כמ"ש בסי' ש"מ, אף על פי שהתינוק יאכלנה בודאי, כיון שמתכוין הוא להנאת עצמו אין צריך להפרישו כמו שנתבאר למעלה. רק שלא יתן גדול לתוך פיו של תינוק.

שוע"ר סי' תנח

ח והסימנים שעושה בהן לא יעשה אותן כמין אותיות על ידי דפוס או בידיו (מטעם שיתבאר בסי' ת"ס ועוד) שהרי צריך לשברם ביום טוב ויש אוסרין לשבור עוגה שיש בה כמין אותיות אע"פ שאין מתכוין למחקם אלא לאכלם ביו"ט כמו שנתבאר בסי' ש"מ.

שוע"ר סי' תס

ז אין עושין סריקין המצויירין דהיינו לצייר במצות כמין חיה ועוף לפי שהוא שוהא עליהן לציירן ופעמים יבואו לידי חימוץ על ידי שהייה זו.

ט אם עבר ועשה ציורין על המצות מותרות באכילה ... ואפילו לכתחלה אדם יוצא בהן ידי חובתו.

שוע"ר סי' תקיט

ו והוא שאין בחותם לא צורה ולא אותיות, דאז יש איסור משום מוחק.

משנה ברורה ס"י שמ

- (טו)** שכתב עליה. ודוקא כשכותבין על העוגות אותיות מדבר אחר, אבל כשהכתיבה היא מהעוגה עצמה בדפוס או בידים שרי, דאין שם כתיבה עליה.
- (טז)** כמין אותיות. ויש מחמירין אפילו בציורים.
- (יז)** דהוי מוחק ... יש לסמוך עליו כשאינו שובר במקום האותיות בידו רק בפיו דרך אכילה.